herpy

WĘŻE

Red-tailed Green Ratsnake

Gonyosoma oxycephalum

Gonyosoma oxycephalum to duży, smukły wąż nadrzewny z lasów deszczowych Azji Południowo-Wschodniej, o szmaragdowozielonym ciele, czerwonobrązowym ogonie i spiczastej głowie. Osiąga do 2,4 m długości, jest aktywny w dzień i żyje w koronach drzew. Wymaga wysokiego, wilgotnego terrarium i spokojnego opiekuna, bo jego temperament bywa nieprzewidywalny.

Rodzina: Colubridae Dawna nazwa: *Elaphe oxycephala; Coluber oxycephalus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**150-240 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**15-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**150 × 60 × 150 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**25-29 °C**
Miejsce wygrzewania	**29-30 °C**
Temperatura w nocy	**22-25 °C**
Wilgotność	**70-80%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**36-48 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**3-12 jaj**
Inkubacja	**90-125 dni** przy 25-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Gonyosoma oxycephalum to mocny, ale smukły wąż z rodziny połozowatych, o spiczastej, wyraźnie odgraniczonej od szyi głowie, dużych oczach z okrągłymi źrenicami i długim, giętkim ciele. Ciało jest bocznie spłaszczone i ma szerokie tarczki brzuszne z wyraźnymi krawędziami bocznymi, które zapewniają pewny chwyt na gałęziach: to przystosowanie do życia na drzewach. Grzbiet jest jasnozielony do ciemnozielonego, często z czarnym siateczkowatym wzorem między łuskami, a ogon czerwonawy do brązowego. Przez oko biegnie czarny pasek. Język jest czarny, często z brązowymi i niebieskimi bokami. Wierzch głowy może być ciemnozielony do żółtozielonego. Niektóre osobniki są szare, srebrzyste lub brązowe, a na wyspie Panay na Filipinach występuje szara forma z żółtą głową.

Świeżo wyklute młode mają 40-50 cm długości i ważą około 20 g. Dorosłe osobniki mierzą zwykle 150-200 cm, a duże samice mogą osiągać do 240 cm. Samce są nieco mniejsze i często wyraźniej ubarwione.

Gatunek opisał Friedrich Boie w 1827 roku na podstawie okazów z Jawy. Wcześniej nosił nazwę *Elaphe oxycephala*, która nadal się pojawia. Nazwa gatunkowa pochodzi prawdopodobnie od greckich słów oxys, spiczasty, i kephale, głowa, i nawiązuje do kształtu głowy. Gdy wąż czuje się zagrożony, nadyma szyję, by wyglądać na większego, i potrafi szybko kąsać. Temperament różni się w zależności od osobnika. Niektóre uspokajają się przy regularnym braniu do ręki, inne pozostają skore do obrony. Dlatego gatunek nie nadaje się dla początkujących.

Występowanie i środowisko

Gonyosoma oxycephalum zamieszkuje dużą część Azji Południowo-Wschodniej. Występuje w Tajlandii, Mjanmie, Kambodży, Laosie i Wietnamie, na Półwyspie Malajskim, w Singapurze i na Penangu, w Indiach na Andamanach, w Indonezji na Sumatrze, Jawie, Bali, Lomboku, Borneo, Nias, Mentawai, Bangce, Belitungu i wielu mniejszych archipelagach, a na Filipinach m.in. na Luzonie, Palawanie, Panay, Negros i Boholu. Miejscem typowym jest Jawa.

Gatunek podawano także z Nikobarów i Pulau Tioman, ale jego występowanie tam nie zostało potwierdzone.

> **Naturalny zasięg:** Indonezja, Malezja, Singapur, Indie, Mjanma (Birma), Tajlandia, Kambodża, Laos, Wietnam i Filipiny.

ŚRODOWISKO

Gatunek jest typowo nadrzewny i prawie nigdy nie schodzi na ziemię. Żyje w pierwotnych i wtórnych nizinnych lasach deszczowych poniżej 750 m n.p.m. Leży na gałęziach lub kryje się w dziuplach, poluje w koronach drzew i jest aktywny w dzień.

W naturze żywi się niemal wyłącznie ptakami, ptasimi jajami, jaszczurkami i nietoperzami. Zwisa z gałęzi i chwyta zdobycz w powietrzu. Klimat w obszarze występowania jest ciepły i wilgotny przez cały rok, z opadami przez większość roku i niewielkimi wahaniami temperatury, a noce są tylko nieco chłodniejsze.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły osobnik potrzebuje wysokiego, przestronnego terrarium o wymiarach co najmniej 150 × 60 × 150 cm (długość × szerokość × wysokość). Gatunek aktywnie się wspina, a wysokość jest ważniejsza niż powierzchnia dna. Im większe, tym lepiej, najlepiej 180 × 70 × 150 cm lub więcej. Młode mogą zacząć w mniejszym plastikowym terrarium o wymiarach ok. 45 × 25 × 25 cm z miską z wodą, kryjówką i ręcznikiem papierowym jako podłożem, ale szybko trzeba je przenieść do wysokiego terrarium. Terrarium musi mieć dobrą wentylację i dać się zamknąć na klucz, bo wąż jest silny i łatwo ucieka.

Urządź je grubymi i cienkimi gałęziami na różnych wysokościach, poziomymi miejscami do odpoczynku, gałęziami do wspinaczki i dużą ilością liści, żywych lub sztucznych, które dają osłonę. Zapewnij jedną suchą i jedną wilgotną kryjówkę na dole, a najlepiej też jedną wysoko. Jako podłoże sprawdzi się włókno kokosowe lub niepylące zrębki drzewne, które trzymają wilgoć i wiążą zapach, bo gatunek wydala dużo cuchnących odchodów. Usuwaj zabrudzone podłoże po każdym wypróżnieniu i co miesiąc gruntownie je wymieniaj. Terrarium nie może być stale mokre, bo zastała wilgoć prowadzi do infekcji skóry i płuc. Trzymaj jednego osobnika w terrarium, z wyjątkiem łączenia pary na czas kopulacji.

TEMPERATURA

W dzień temperatura powinna wynosić 25-29 °C. Miejsce do wygrzewania w górnej części terrarium może osiągać 29-30 °C, ale nie więcej. Gatunek nie znosi wysokich temperatur, więc uważaj na przegrzanie, zwłaszcza latem. W nocy temperatura może spaść o kilka stopni, do 22-25 °C.

Używaj ceramicznego promiennika, kabla grzewczego lub maty grzewczej sterowanych termostatem i umieść źródło ciepła tak, by wąż nie mógł go dotknąć. Mierz temperaturę termometrami zarówno w górnej, jak i w dolnej części. Zimowanie nie jest potrzebne.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-80 % i nieco wahać się między dniem a nocą. Zraszaj terrarium 1-2 razy dziennie, by utrzymać wilgotne powietrze i naśladować porę deszczową, i dopilnuj, by powierzchnie ponownie wysychały. Stałe skraplanie się pary i zastałe powietrze prowadzą do pleśni i infekcji.

Zawsze zapewnij dużą miskę z wodą, w której wąż może leżeć, i często wymieniaj wodę. Niektóre osobniki, zwłaszcza niedawno odłowione, najchętniej piją krople z liści, więc zraszaj obficie także po to, by miały dostęp do wody. Podczas linienia pomaga wilgotna kryjówka i dodatkowe zraszanie, a po każdym linieniu sprawdź oczy, koniec ogona i kloakę pod kątem resztek wylinki.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i ważny jest stały rytm dobowy z około 12 godzinami światła i 12 godzinami ciemności przez cały rok, także dla rozrodu. Wystarczy pomieszczenie ze światłem dziennym; w przeciwnym razie stosuje się w terrarium oświetlenie LED lub świetlówki, by wąż odróżniał dzień od nocy. Nie udokumentowano, że UVB jest dla tego gatunku niezbędne. Bez światła dziennego w pomieszczeniu można zamontować nad częścią terrarium świetlówkę UVB o niskiej mocy (strefa Fergusona 1-2), tak by wąż mógł sam wybierać, czy podejść bliżej, czy się oddalić. Promienniki i świetlówki UVB umieść poza zasięgiem węża, żeby się o nie nie poparzył.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Gonyosoma oxycephalum zjada całe ofiary. W naturze są to ptaki, ptasie jaja, jaszczurki i nietoperze, a w terrarium gatunek można przyzwyczaić do mrożonych i rozmrożonych gryzoni. Stosuje się myszy, szczury i pisklęta, przy czym pisklęta są często preferowaną zdobyczą. Osobniki odłowione z natury mogą mieć trudności z podjęciem pokarmu. Nie zaleca się żywych ofiar, bo mogą zranić węża.

Ofiara powinna być mniej więcej tak szeroka jak najgrubsza część ciała węża. Rozmrażaj ją w lodówce i przed karmieniem podgrzej do około 38 °C. Młode karmi się co 5-7 dni, podrośnięte co 7-10 dni, a dorosłe co 10-14 dni. Samica przeznaczona do rozrodu dostaje jedzenie częściej, nawet co pięć dni. W okresie poprzedzającym sezon lęgowy samicę najlepiej karmić wyłącznie piskletami, bo gryzonie zawierają więcej wapnia i dają twardsze skorupki jaj. Gatunek ma szybką przemianę materii i po każdym posiłku wydala kilka dużych porcji odchodów. Nie niepokój węża przez co najmniej 48 godzin po posiłku.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gonyosoma oxycephalum jest skory do obrony i bywa nieprzewidywalny. Gdy czuje się zagrożony, nadyma szyję, syczy i kąsa. Ukąszenia nie są jadowite, ale mogą być głębokie i nieprzyjemne. Niektóre osobniki uspokajają się przy ostrożnym i regularnym braniu do ręki, inne pozostają nerwowe. Bierz węża do ręki tylko wtedy, gdy to konieczne: przy sprzątaniu, przenoszeniu i kontroli.

Zawsze podchodź do węża spokojnie, podtrzymuj jego ciało i unikaj gwałtownych ruchów. Nigdy nie podnoś go za ogon. Nie opuszczaj dłoni z góry nad głowę, tylko zbliżaj ją z boku. Nowe osobniki zostaw w spokoju na dwa tygodnie, zanim weźmiesz je do ręki, a osobników odłowionych z natury najlepiej na początku w ogóle nie brać do ręki. Gatunek jest samotnikiem i trzeba go trzymać pojedynczo. Jest silny i wspina się, więc terrarium musi dać się zamknąć na klucz.

Wychudzone lub ospałe, świeżo nabyte osobniki często mają pasożyty i trzeba je zabrać do weterynarza.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce są nieco mniejsze od samic i często wyraźniej ubarwione. Płeć określa się pewnie przez sondowanie, które powinien wykonać weterynarz lub doświadczony hodowca. Gatunek osiąga dojrzałość płciową po 3-4 latach.

GODY I KOPULACJA

Krótki chłodniejszy okres ze spadkiem temperatury nocnej o 1-3 °C może pobudzić rozród, ale nie jest konieczny. Przy stałym rytmie dobowym i dobrym gradiencie temperatury zdrowe samice także same wchodzą w cykl rozrodczy. W okresie przed kopulacją dawaj samicy więcej pokarmu. Jeśli rozród pobudzono za pomocą temperatury, parę trzeba trzymać osobno do czasu, aż temperatura wróci do normalnego poziomu, i dopiero wtedy połączyć. Para może też przebywać razem przez cały rok, ale na czas karmienia trzeba ją rozdzielać.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jaja około 60 dni po owulacji, krótko po linieniu. Zniesienie liczy 3-12 jaj. Jaja mają 60-70 mm długości i często są ze sobą zlepione w grudę; nie próbuj ich rozdzielać. Zgrana para może dać kilka zniesień w roku. Zapewnij samicy zamkniętą skrzynkę lęgową z wilgotnym torfowcem lub wermikulitem, by nie zatrzymywała jaj. Samica, która właśnie złożyła jaja, potrzebuje obfitego karmienia, by odzyskać siły.

INKUBACJA

Jaja wyjmuje się ostrożnie, bez obracania, i układa na, a nie w, wilgotnym podłożu z perlitu i wody w stosunku wagowym 1:1. Wilgotność wokół jaj musi być wysoka, 85-95 %. W temperaturze 25-29 °C młode wykluwają się po 90-125 dniach; im niższa temperatura, tym dłuższa inkubacja. Nie inkubuj w temperaturze wyższej niż 29 °C, bo wysoka temperatura daje więcej zdeformowanych i martwych młodych.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode mają 40-50 cm i ważą około 20 g. Umieszcza się je pojedynczo w małych terrariach o wymiarach ok. 45 × 25 × 25 cm z miską z wodą, kryjówką i ręcznikiem papierowym jako podłożem, a w miarę wzrostu przenosi do większych terrariów z gałęziami. Pierwszym pokarmem są małe rozmrożone myszy o grubości młodego węża, a młode karmi się co 5-7 dni. Młode są często nerwowe i kąsają.

Zdrowie i częste błędy

Osobniki odłowione z natury są często wychudzone, odwodnione i pełne pasożytów, natomiast osobniki z hodowli są zwykle odporne, jeśli warunki są właściwe. Typowe problemy to:

- Infekcje skóry i płuc przy stale mokrym podłożu, skraplaniu się pary lub zastałym powietrzu. Objawy to świszczący oddech, śluz i otwarty pysk.
- Przegrzanie przy temperaturach powyżej 30 °C. Dopilnuj, by terrarium nie nagrzewało się latem za bardzo.
- Pasożyty i roztocza, zwłaszcza u osobników odłowionych z natury. Zleć badanie próbki kału.
- Nieudane linienie przy zbyt niskiej wilgotności. Zapewnij wilgotną kryjówkę i zraszaj częściej podczas linienia.
- Problemy z jedzeniem u osobników odłowionych z natury i zestresowanych.
- Obrażenia od źródeł ciepła i od żywych ofiar.

Zdrowy wąż ma czyste oczy, mocny chwyt i zaokrąglone ciało bez widocznych żeber. Waż go co miesiąc. Skontaktuj się z weterynarzem doświadczonym w leczeniu gadów, jeśli wąż nie je przez kilka tygodni, traci na wadze, ma problemy z oddychaniem lub zmiany na skórze.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.